

umetnejšega ‚harmonija‘, kakor je to. Mnogo tujcev pride iz najoddaljših krajev sveta ravno radi tega v Solni Grad, da bi slišali jedenkrat v življenju ta glasoviti glasbeni instrument.

Toda k stvari!

Naš „pansymphonicon“ ima dve klavijaturi, kateri obsegata po sedem oktav. Izpremen (registrov) je 42. Meh se tlači z obema nogama, kakor je to pri harmonijih navadno. Za klavijaturo se vzdiguje v širo-

P. Peter Singer.

čini harmonija nekaj čez poldrugi meter visoka omarica, v kateri so glasbila.

Taka je zunanja oblika pansimfonika: nič nenavadnega. Sedaj pa poslušaj, kaj se vse igra na njem.

Najprej zaslišiš krepke zvoke glasovirja. Po bliskovo se premika igralčeva roka od najnižjega glasu do najvišjega. Toda ne da bi prijel igralec za kak izpremen, igra ti na isti klavijaturi v istem obsegu — harmonij. Že to je čudno in skoro neumljivo. Prava uganka pa je za poslušalca posebno, ko vidi, kako igralec na istem tipalu z levo roko igra harmonij, z desno pa glasovir ter po-

sega med igranjem z desnico čez levico, kakor to zahteva dotična skladba. Istotako igra za tem z levico glasovir, z desnico pa harmonij — na isti klavijaturi. Na vprašanje, kako je to mogoče, ti prijazni igralec pové, da je to zavisno od načina pritiskanja.

To pa, kar sva do sedaj slišala, je le nekak uvod vsemu, kar ima slediti.

Sedaj zaslišiš namreč zaporedoma razna glasbila. Z levo roko na spodnjem tipalu igraje izvabi ti izurjena igralčeva roka otožnomile glasove pastirske piščali, katere spremlja z glasovirjem na zgornjem manualu. Ker je čas kratek, igra prijazni gospod le majhne odlomke različnih melodij s posameznimi glasbili; seveda spremlja vse to z glasovirjem. Slišiš torej hreščéče gosli, za tem violo, čelo, althorn, basethorn, bučečo trobento, trombo, fagot, flautino, klarinet in hobo; na to začuješ kakor iz daljine prihajajoče mile glasove lovskega roga in mnogo drugih sviral, za katere tudi slovenski jezik nima svojih imen. Čez osemnajst različnih muzikalnih instrumentov je v tem pansimfoniku. Posamezna glasbila se lahko spremljajo z glasovirjem ali pa harmonijem na obeh klavijaturah. Če stojiš na ulici in slišiš igrati ta mnogoštevilna glasbila posamezno, ali pa dvoje in še več ob enem, n. pr. fligelhorn in fagot, ali pa druga lesena ali kovinska svirala, in ne veš, da prihajajo ti glasovi iz pansimfonika, prepričan si popolnoma, da so v sobi, iz katere prihaja ta godba, izurjeni godci s svojimi glasbenimi orodji. Toda temu ni tako. Kakor sem že rekel, vse to pride iz velikemu harmoniju podobnega pansimfonika. Sedaj veš, kaj je „pansymphonicon“: glasbeno orodje, v katerem so združena vsa mogoča glasbila tako, da s pomočjo dotičnih izpremenov lahko natančno posnemaš vsako muzikalno orodje — bodisi iz kovine, lesa, ali pa godalo¹⁾ — igraje vedno na istih klavijaturah.

Kar pa daje vsemu pansimfoniku največjo imenitnost, je to, da ni v njem niti jedne piščali, niti jednega godala, nego

¹⁾ Streichinstrument.